

V Bruselu dne 7.8.2013
COM(2013) 574 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Sedmá zpráva o provádění směrnice o čištění městských odpadních vod
(91/271/EHS)**

{SWD(2013) 298 final}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Celkové posouzení souladu.....	4
2.1.	Stokové soustavy.....	4
2.2.	Sekundární čištění.....	4
2.3.	Čištění podle přísnějších požadavků.....	5
2.4.	Velká města / velcí znečišťovatelé.....	9
2.5.	Citlivé oblasti.....	9
3.	Tendence, pokud jde o soulad.....	9
4.	Snižování znečištění v minulosti a v budoucnosti.....	10
5.	Zlepšení pomocí spolufinancování.....	11
6.	Dosavadní opatření přijímaná v zájmu dosažení souladu.....	12
7.	„Nový přístup“ k podpoře souladu.....	12
8.	Závěr a perspektivy dalšího vývoje.....	13

1. Úvod

Směrnice o čištění městských odpadních vod¹ (dále jen „směrnice“) je jedním z nejdůležitějších nástrojů vodohospodářské politiky v Evropě. Jejím cílem je chránit životní prostředí před nepříznivými důsledky vypouštění městských odpadních vod ze sídel (měst/obcí) a biologicky odbouratelných průmyslových odpadních vod pocházejících z potravinářského průmyslu (např. ze zpracovávání mléka, z masného průmyslu, z pivovarů apod.). Směrnice vyžaduje, aby byly odpadní vody odpovídajícím způsobem shromažďovány, a reguluje jejich vypouštění tím, že předepisuje minimální čištění, které je třeba uskutečnit, a stanovuje nejvyšší mezní emisní hodnoty či hlavní znečišťující látky (organické látky a živiny)². Plné provedení směrnice je nezbytným předpokladem pro dosažení environmentálních cílů vytyčených v unijní rámcové směrnici o vodě³ a v rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí⁴.

Provádění směrnice bylo náročné především s ohledem na finanční a plánovací aspekty související s významnými investicemi do infrastruktury, např. do kanalizace a čistíren. Nedostatečné provádění může vést k organickému znečišťování řek a jezer a také k hromadění nadměrného množství živin (eutrofizaci)⁵, k němuž dochází hlavně v obzvláště citlivých jezerních, pobřežních a mořských vodách. Z nedávno zveřejněné zprávy o provádění rámcové směrnice o vodě⁶ vyplývá, že pro 22 % vodních útvarů v EU stále zůstávají významnou zátěží bodové zdroje znečištění. Pro přibližně 30 % vodních útvarů v sedmnácti členských státech je nadále největší hrozbou eutrofizace. Vypouštění nečištěných nebo nedostatečně čištěných odpadních vod k těmto problémům výrazně přispívá.

Znečišťování odpadními vodami může rovněž urychlit ubývání biologické rozmanitosti. Stejně tak může zhoršovat kvalitu pitné vody a vody ke koupání, a vyvolávat tak obavy o veřejné zdraví. V této souvislosti jde především o výskyt nemocí přenášených vodou, především v případě malých zdrojů vody, o výskyt chorob způsobených vystavením znečištěné vodě ke koupání (organicky znečištěné vodě, vodě znečištěné vodním květem v důsledku nadměrného zásobení živinami), nemocí vyvolaných konzumací znečištěných ryb a korýšů apod. Tyto dopady znečišťování se mohou rovněž negativně promítat do hospodářských odvětví, jako jsou cestovní ruch nebo chov korýšů⁷.

Jelikož úsilí členských států při provádění směrnice již v čištění odpadních vod přineslo významná zlepšení, jakost vody v Evropě se za uplynulá desetiletí výrazně zvýšila a účinky znečišťujících látek se omezily⁸. Provádění však ještě zdaleka neskončilo a problémy spojené se znečištěním přetrvávají.

¹ Směrnice 91/271/EHS, Úř. věst. L 135, 30.5.1991.

² Podrobnosti o působnosti, cílech a ustanoveních směrnice viz: http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/index_en.html.

³ Směrnice 2000/60/ES, Úř. věst. L 327, 22.12.2000.

⁴ Směrnice 2008/56/ES, Úř. věst. L 164, 25.6.2008.

⁵ Eutrofizaci se rozumí „obohacování vod živinami, zejména dusíkatými látkami nebo fosforem, které způsobuje urychlený růst řas a vyšších rostlin, a tím nežádoucí porušení rovnováhy mezi organismy přítomnými ve vodách a jakosti těchto vod“.

⁶ Podrobnosti viz http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/implprep2007/index_en.htm#third.

⁷ Další podrobnosti: Evropská agentura pro životní prostředí (2010): *The European Environment – State and Outlook 2010 – Freshwater Quality* (Životní prostředí v Evropě – stav a perspektiva 2010 – Jakost sladké vody)

⁸ Další podrobnosti: Evropská agentura pro životní prostředí (2012): *European Waters - assessment of status and pressures* (Evropské vody – posouzení stavu a zátěž)

Význam směrnice se uznává v návrhu Komise týkajícím se sedmého akčního programu pro životní prostředí⁹ a v novém plánu na ochranu vodních zdrojů Evropy¹⁰. V těchto textech se zdůrazňuje, že k úspěšnému provádění je zapotřebí intenzivnějšího úsilí.

Tato sedmá zpráva o provádění směrnice popisuje pokrok učiněný do konce let 2009/2010. Zpráva se mimo jiné soustředí na tendence, pokud jde o soulad se směrnicí, představuje nový přístup k „podpoře souladu“ a popisuje kroky k informování veřejnosti a k podávání zpráv. Kromě této zprávy jsou také k dispozici příloha s tabulkami¹¹ a podrobnější odborná zpráva¹². Prodlevy mezi hlášenými údaji a zveřejněním této zprávy ve své podstatě plynou ze způsobu, jakým byla v minulosti organizována správa údajů mezi Komisí a členskými státy. Útvary Komise proto navrhuji nový přístup rovněž ve vztahu k informacím o souladu a vyzývají členské státy k tomu, aby na vnitrostátní úrovni poskytovaly aktuálnější informace prostřednictvím internetu (viz 7. oddíl).

2. CELKOVÉ POSOUZENÍ SOULADU

Posouzení souladu si klade za cíl analyzovat na základě informací od členských států, do jaké míry je směrnice dodržována. Posouzení vychází z uplatňování pokynů a metodiky, jež jsou dostupné v systému Reportnet¹³ Evropské agentury pro životní prostředí. Vykazované údaje o infrastruktuře pro odpadní vody týkající se vykazovaných sídel a jejich čističek pochází z databáze Waterbase Evropského systému informací o vodě (WISE)¹⁴.

Toto období pro vykazování informací o provádění směrnice bylo úspěšné. Informace pro tuto zprávu poprvé poskytlo 27 členských států, přičemž všechny tak učinily do značné míry včas. Do zprávy bylo zahrnuto téměř 24 000 měst o více než 2 000 obyvatelích, která produkují znečištění odpovídající populaci 615 milionů (tzv. populačních ekvivalentů¹⁵). Téměř 18 000 měst (čili 81 % zátěže z hlediska znečištění) se nalézá v patnácti členských státech, jež k EU přistoupily před rokem 2004 (EU-15). Zbývající města se nacházejí v dvanácti členských státech, které se staly členy EU v letech 2004 a 2007 (EU-12). Posouzení souladu bylo provedeno jen pro 26 členských států, jelikož v případě Rumunska nevypršela do roku 2010 žádná z lhůt pro dosažení souladu, jež byly stanoveny v jeho přístupové smlouvě. Chorvatsko k EU přistoupilo dne 1. července 2013, a do tohoto vykazovacího období nebylo zahrnuto.

U několika dalších členských států, které se staly členy EU v roce 2004 nebo 2007, vypršely v průběhu vykazovacího období pro tuto zprávu dodatečné lhůty pro dosažení souladu. Mnohá z jejich měst však budou muset dodržet lhůty roku 2010 a pozdější, protože se v této zprávě neposuzují.

⁹ COM(2012) 710 final. Podrobnosti viz http://ec.europa.eu/environment/newprg/pdf/7EAP_Proposal/cs.pdf.

¹⁰ COM(2012) 673 final. Další podrobnosti viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0673:FIN:CS:PDF>.

¹¹ SWD(2013) 298

¹² *7th Technical assessment of information on the implementation of Council Directive 91/271/EEC of 21 May 1991 concerning Urban Waste Water Treatment as amended by Commission Directive 98/15/EC of 27 February 1998. (Situation as of 31 December 2009 or 31 December 2010)* (Sedmé odborné posouzení informací o provádění směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod ve znění směrnice Komise 98/15/ES ze dne 27. února 1998 (Stav k 31. prosinci 2009, resp. 31. prosinci 2010). Pro Komisi vypracovala rakouská poradenská společnost Umweltbundesamt GmbH.

¹³ Podrobnosti viz <http://rod.eionet.europa.eu/obligations/613>.

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/waterbase-uwatd-urban-waste-water-treatment-directive-3>.

¹⁵ Termín „populační ekvivalent“ nebo-li PE se používá ve směrnici a vyjadřuje organické znečištění vyprodukované především obyvateli města či obce a jinými zdroji, jako jsou nerezidenti (turisté) a potravinářský průmysl.

Hlavní výsledky, jež vyplynuly z analýzy provádění, jsou shrnuty níže (podrobnosti k jednotlivým členským státům lze nalézt v tabulce č. 1 přílohy, která rovněž obsahuje podrobné informace o uplynulých lhůtách v dvanácti členských státech, jež k EU přistoupily v letech 2004 a 2007).

2.1. Stokové soustavy

Ve většině členských států EU existuje vysoká míra shromažďování odpadních vod, přičemž soulad dosahuje průměrně 94 % (zvýšení z 92 %). Asi patnáct členských států dokonce vykazuje soulad ve výši 100 %. Všechny členské státy si buď udržely své dřívější výsledky, nebo se dále zlepšily. Stále jsou však země, kde se odpadní vody neshromažďují vůbec, nebo se shromažďují pouze částečně. V pěti členských státech zůstávala míra souladu v letech 2009/2010 i nadále pod 30 % (BG, CY, EE, LV, SI).

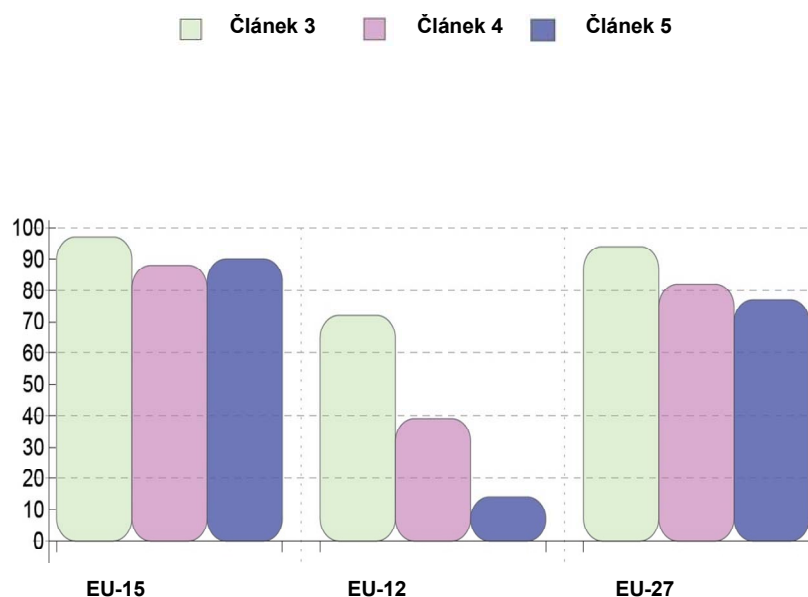
2.2. Sekundární čištění

V letech 2009/2010 prošlo celkem 82 % odpadních vod v EU sekundárním čištěním splňujícím ustanovení směrnice, což je o čtyři procentní body více, než tomu bylo v předchozí zprávě. Čtyři členské státy dosáhly 100% souladu a v dalších šesti členských státech dosahoval soulad 97 % či více. Členské státy EU-12 však v dodržování směrnice výrazně zaostávají, jelikož náležitým sekundárním čištěním v nich prochází pouze 39 % odpadních vod. Souladu v rozmezí 80–100 % dosáhly jen CZ, HU, LT a SK.

2.3. Čištění podle přísnějších požadavků

Tento druh čištění odpadních vod, známý také jako terciární čištění, doplňuje v případě potřeby čištění sekundární a zaměřuje se převážně na odstraňování živin, jež má bránit eutrofizaci nebo snižovat bakteriální znečištění s možným nepříznivým vlivem na lidské zdraví (např. pokud jde o pásma pro odběr pitné vody nebo o vodu ke koupání)¹⁶. Celková míra souladu dosahovala 77 %. V provádění čištění podle přísnějších požadavků však dochází k obzvláštnímu zpoždění v členských státech EU-12, kde je náležitě čištěno jen 14 % odpadních vod. Nicméně pozitivní zprávou je, že ve čtyřech zemích dosáhl soulad 100 %.

¹⁶ O technologiích terciárního čištění (např. ozonizaci, chlorování, ultrafialovém záření, membránových technologiích, pískových filtrech) se navíc rozsáhle pojednává jako o jedné z nejslibnějších možností, jak zmírnit pronikání mikropolutantů (nových znečišťujících látek včetně léčiv, produktů osobní hygieny a jiných průmyslových chemických látek) do vodního prostředí.

Graf č. 1: Výsledky na úrovni EU-27, EU-15 a EU-12, pokud jde o soulad se směrnicí. Soulad s článkem 3 (shromažďování) je vyjádřen v zeleném sloupci, soulad s článkem 4 (sekundární čištění) v růžovém sloupci a soulad s článkem 5 (čištění podle přísnějších požadavků) v modrém sloupci. Zobrazeny jsou průměrné hodnoty vážené velikostí členských států.

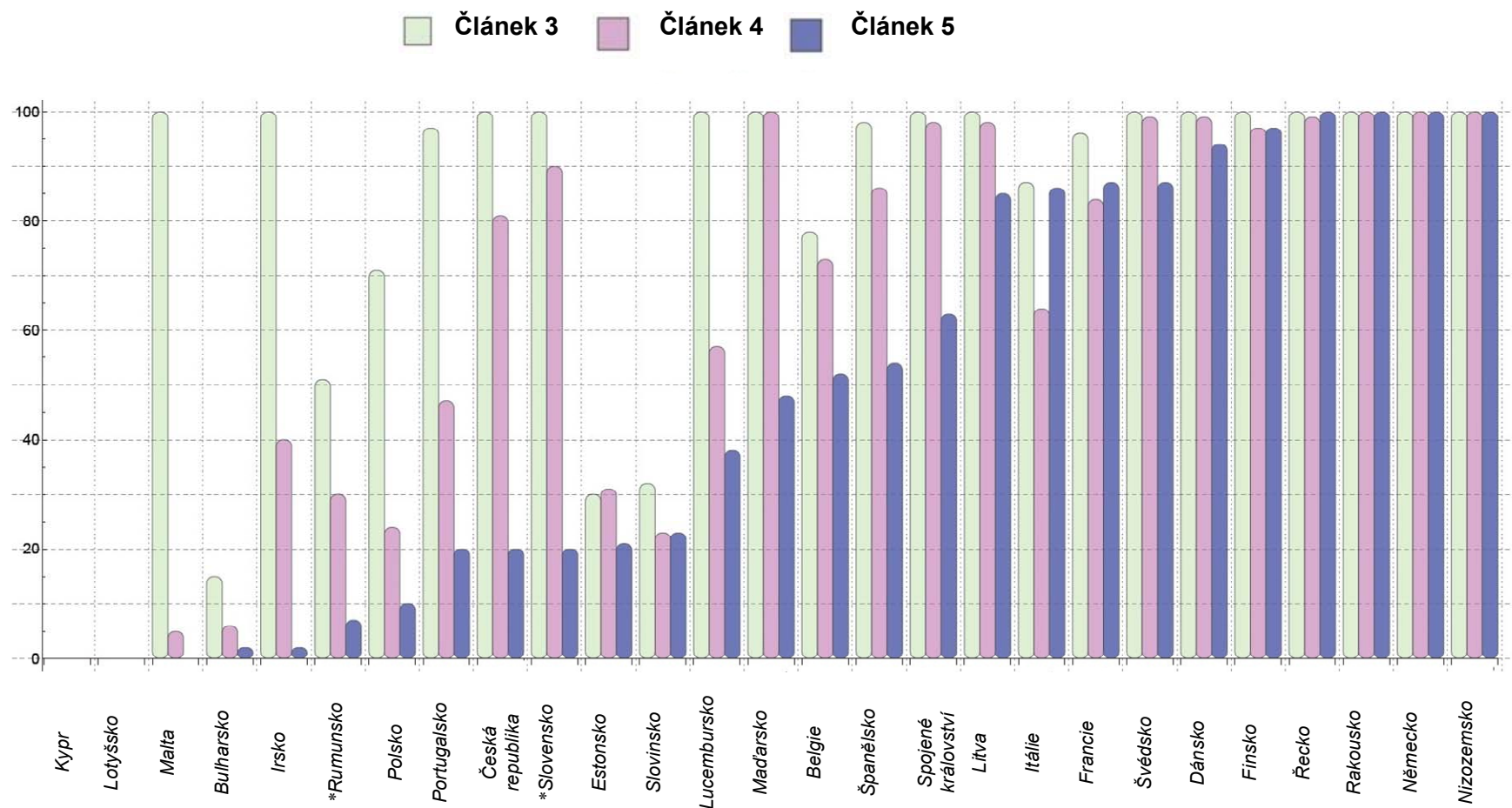
Výsledky na úrovni EU-27, EU-15 a EU-12 jsou uvedeny v grafu č. 1¹⁷.

Hodnoty na úrovni EU-15 jsou obecně vysoké, přičemž v zemích jako Německo, Nizozemsko a Rakousko jsou dokonce velmi vysoké. Výsledky v EU-12 jsou spíše nízké, zejména pokud jde o čištění podle přísnějších požadavků.

Hodnoty na úrovni EU-27 jsou rovněž vysoké a dosti podobné jako hodnoty EU-15 (i když jsou o něco nižší). Důvody jsou pro to následující:

- relativně vyšší relevantnost údajů o shromažďování a čištění zeměmi EU-15. Na úrovni EU-15 všechny lhůty pro dosažení souladu vypršely, a množství odpadních vod, u nichž musí být zajištěn soulad, je tudíž velké, stejně tak jako je potažmo velká i míra dosaženého souladu;
- nižší relevantnost údajů o shromažďování a čištění zeměmi EU-12, kde se výsledky, pokud jde o soulad, týkají jen části jejich měst/obcí, konkrétně těch měst/obcí, u nichž musí být soulad zajištěn do let 2009/2010.

¹⁷ Výsledky podle členských států a na úrovni EU-27, EU-15 a EU-12 figurují v tabulce č. 1 (viz příloha), kde jsou rozříděny podle míry souladu.

Graf č. 2: Výsledky, pokud jde o soulad se směrnicí podle jednotlivých členských států. Soulad s článkem 3 (shromažďování) je vyjádřen v zeleném sloupci, soulad s článkem 4 (sekundární čištění) v růžovém sloupci a soulad s článkem 5 (čištění podle přísnějších požadavků) v modrém sloupci. Řazení zemí je takové, že jako první jsou uvedeny země s nejnižší mírou souladu s článkem 5 a dále jsou země řazeny podle zvyšující se míry souladu. V případě Slovenska (článku 5) a Rumunska (článků 3, 4 a 5) se namísto souladu pracovalo s pojmem „existující zařízení“, jelikož lhůty pro soulad s těmito články do vykazovaného roku nevypršely (údaje o souladu nebyly požadovány, ale členské státy vykázaly množství shromážděných a vyčištěných odpadních vod). Na Kypru a v Lotyšsku se výsledky,

pokud jde o soulad, rovnají 0 %, neboť stokové soustavy a čističky nebyly ve vykazovaném roce (2009) v plném provozu, avšak od té doby došlo k výraznému pokroku a aktuální míra souladu je mnohem vyšší.

Výsledky členských států v grafu č. 2 vycházejí z údajů a stavu v roce 2009 nebo nejpozději v roce 2010. Útvary Komise jsou si vědomy toho, že v mnoha členských státech (zejména v těch s nízkou mírou souladu) došlo od té doby k výraznému pokroku a aktuální míra souladu je často (mnohem) vyšší (především na Kypru a v Lotyšsku).

2.4. Velká města / velcí znečišťovatelé

V této zprávě bylo vzato v úvahu 585 velkých měst, z nichž každé produkuje odpadní vody v množství rovném (nebo větším) populaci o 150 000. Zátěž, kterou z hlediska znečištění představují jen tato velká města sama, odpovídá 45 % celkového množství shromážděných znečištěných vod. Přibližně 91 % znečištěných odpadních vod z těchto 585 velkých měst prochází čištěním podle přísnějších požadavků (nejlepší dostupné techniky). V porovnání s předchozí zprávou, ve které se takové čištění dostávalo pouze 77 % příslušných znečištěných odpadních vod, to znamená zlepšení. Míra souladu se však mezi jednotlivými velkými městy / velkými znečišťovateli výrazně liší.

Příkladem lze uvést, že v roce 2010 může „plný soulad“ i s případným čištěním podle nej přísnějších požadavků vykazat jen jedenáct z 27 hlavních měst¹⁸ členských států EU (podrobnosti o hlavních městech EU viz tabulka č. 2 a komentáře v příloze).

2.5. Citlivé oblasti

Podíl území, jež se označují nebo považují za citlivé oblasti, se v EU od vydání předchozí zprávy zvýšil a v roce 2010 dosáhl téměř 75 %. K nejvýznamnějšímu nárůstu došlo ve Francii a v Řecku. Bližší informace o citlivých oblastech v členských státech EU lze nalézt na mapách v systému WISE¹⁹.

3. TENDENCE, POKUD JDE O SOULAD

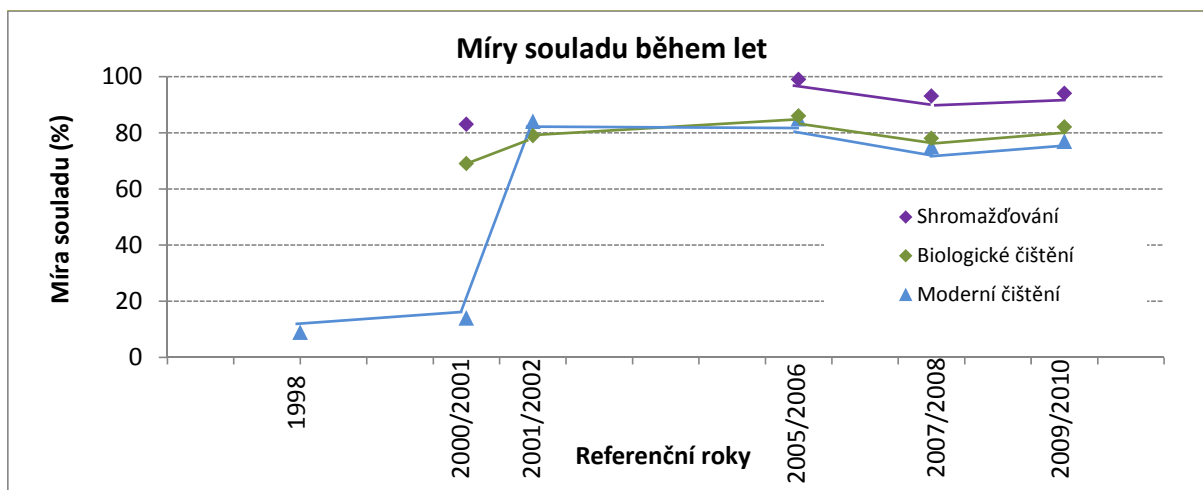
Při hodnocení pokroku všech členských států na cestě směrem k plnému souladu se směrnicí je nutno rozlišovat mezi zeměmi EU-15 a těmi, které k EU přistoupily v letech 2004 a 2007. Požadavky na soulad se pravidelně měnily, a to především s ohledem na rozšíření a také v závislosti na odstupňovaných přechodných obdobích, jež byla ve směrnici stanovena a jež vypršela. Pro EU-15 všechny lhůty vypršely dne 31. prosince 2005, ale v případě EU-12 budou tyto lhůty ještě běžet a vyprší poslední a konečnou lhůtou v roce 2018. Do roku 2004 jsou dostupné pouze údaje z členských států EU-15. Měření pokroku na úrovni všech 27 členských států tak bylo možné až počínaje pátou zprávou (2005/2006). Vezmou-li se souborně v úvahu všechny výsledky zveřejněné v dřívějších zprávách Komise, lze konstatovat zvyšování míry souladu. Výjimka je jen jedna: mezi pátou a šestou zprávou došlo k poklesu, který je možné vysvětlit tím, že několik členských států, jež při provádění vykazují slabší výsledky, nezaslalo potřebné informace k jejich zapracování do páté zprávy (2005/2006). Navzdory tomu lze jako pozitivní fakt poznamenat, že mezi šestou zprávou (2007/2008) a sedmou zprávou (2009/2010) existuje vzestupný trend, jelikož členské státy EU-12 byly poprvé postaveny před povinností/lhůty, ale tyto země celkové pozitivní výsledky nijak nesnížily.

¹⁸

Amsterdam, Atény, Berlín, Bratislava, Kodaň, Helsinky, Madrid, Paříž, Stockholm, Vídeň a Vilnius.

¹⁹

<http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/soe-wfd/urban-waste-water-treatment-directive-viewer>.

Graf č. 3 – Míra souladu během let: Tento graf zachycuje vývoj souladu s ustanoveními o shromažďování, biologickém či sekundárním čištění a o čištění podle přísnějších požadavků v příslušných vykazovaných letech (1998 až 2009/2010) na základě několika různých zpráv o provádění (druhou zprávou počínaje). Ne všechny výsledky jsou dostupné ve všech zprávách; pokud chybí, hodnoty není možné v grafu vykázat, a křivka zobrazující trend je přerušena.

4. SNIŽOVÁNÍ ZNEČIŠTĚNÍ V MINULOSTI A V BUDOUCNOSTI

Komise posoudila také snížení znečištění, k němuž došlo v důsledku provádění této směrnice, a očekávané snížení, k němuž by mělo dojít v nadcházejících letech za plného souladu s jejími ustanoveními. Vývoj byl posouzen v rámci projektu FATE²⁰ (týkajícího se posuzování osudu znečišťujících látek v suchozemských a vodních ekosystémech a dopadů těchto látek na uvedené ekosystémy).

Společné výzkumné středisko Komise zveřejnilo v letech 2011/2012 dvě zprávy²¹, jež zkoumaly zátěž způsobenou znečištěním a snižování znečištění v kontextu několika politik EU (včetně rámcové směrnice o vodě, směrnice o dusičnanech a směrnice o čištění městských odpadních vod) v minulosti (1985–2005) a zabývaly se rovněž očekávanou zátěží a očekávaným snížením (do roku 2020, přičemž za referenční rok byl považován rok 2005).

Co se týče snižování množství živin v minulosti, směrnice o čištění městských odpadních vod přinesla úspěch v podobě kontroly bodových emisních zdrojů, díky níž se v Evropě snížilo pronikání živin do povrchových vod. Tyto skutečnosti popisuje jedna z výše uvedených zpráv Společného výzkumného střediska: „Dlouhodobé zatěžování evropských moří živinami“. V této zprávě se uvádí, že pokud se v měřítku evropského kontinentu porovná odhadované znečištění živinami v roce 2005 se znečištěním v roce 1991, celkové vypouštění dusíku kleslo o 9 % a celkové znečištění fosforem se snížilo o přibližně 15 %, především pak díky omezení emisí z bodových zdrojů. Ve zprávě rovněž stojí, že v Severním a Baltském moři souvisí pokles znečištění se snížením počtu bodových zdrojů, k němuž došlo v důsledku uplatňování moderních technik pro čištění odpadních vod.

Pokud jde o budoucí trendy za předpokladu, že se přístup v ničem nezmění (tj. že se neuplatní žádná opatření k omezení živin), jedním ze závěrů této zprávy bylo, že taková situace by do roku 2020 vedla ke zvýšení emisí živin pocházejících z pozemních zdrojů. Za předpokladu, že bude nyní plně provedena směrnice o čištění městských odpadních vod, dosáhlo by se výrazného snížení emisí z bodových zdrojů. V některých částech Evropy, především na dolním toku Dunaje, by však provedení této směrnice mohlo také vést (jako první krok) ke zvýšení emisí z bodových zdrojů v důsledku emisí, které nejsou shromažďovány. Důvod je

²⁰ <http://fate.jrc.ec.europa.eu/rational/home>.

²¹ <http://bookshop.europa.eu/en/scenario-analysis-of-pollutants-loads-to-european-regional-seas-for-the-year-2020-pbLBNA25159/>
a <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/111111111/15938/1/lbna24726enc.pdf>.

ten, že v malých aglomeracích bez odvodňovacích systémů by bylo zavedeno organizovanější shromažďování a vypouštění odpadních vod, čímž by vznikly nové bodové zdroje, jež v současnosti neexistují. Ačkoli to může omezit účinné snižování množství živin vypouštěných do Černého moře, plné provedení směrnice by i tak vedlo ke zlepšení životního prostředí, např. k menšímu znečištění podzemních vod, jež v rámci uvedené studie nebylo posuzováno.

Při přípravě této zprávy o provádění byl proveden speciální výpočet ve vztahu k zátěži znečišťujícími látkami, které jsou produkovány tou částí městských odpadních vod, u nichž neexistuje soulad se směrnicí (odhad „vzdálenosti do souladu“). Při výpočtu nebyla brána v úvahu města, na která se povinnosti dosáhnout souladu ještě nevztahují (tj. města, u kterých v roce 2009 nebo 2010 jakožto v posledních letech vykazovaných členskými státy dosud nevypršely lhůty stanovené v přístupových smlouvách). Celková roční zátěž vlivem znečištění pocházejícího z městských odpadních vod, u nichž se nedodrží ustanovení směrnice, odpovídá podle tohoto odhadu přibližně 603 kt/rok²² dusíku, 78 kt/rok fosforu a 3 900 kt/rok celkového organického znečištění²³.

Pokud se výše uvedená čísla porovnájí s celkovým odhadovaným ročním znečištěním živinami (dusíkem a fosforem), jež pronikají do evropských moří, jak je uvedeno ve zprávě „Dlouhodobé zatěžování evropských moří živinami“ Společného výzkumného střediska, na veškerém dusíku, který je vypouštěn do moří, se dusík pocházející z té části odpadních vod, u nichž nejsou dodržována ustanovení směrnice, podílí přibližně 15 %. Pokud jde o fosfor, jeho podíl je ještě vyšší – představuje 35 % veškerého fosforu. Uvedené podíly jsou důkazem toho, jak důležité je plné provedení směrnice v celé EU.

Celkový závěr výše uvedené zprávy Společného výzkumného střediska je takový, že *„nejúčinnějším způsobem, jak snížit vypouštění živin do evropských moří, je omezování jejich bodových zdrojů. To je však relativně těžko proveditelné a další snižování množství živin vypouštěných z bodových zdrojů bude spojeno s významnými náklady.“*

5. ZLEPŠENÍ POMOCÍ SPOLUFINANCOVÁNÍ

K podpoře provádění směrnice lze využít prostředků EU, zejména pak Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj, jež pomáhají zaostalým regionům nebo regionům, které čelí strukturálním potížím, s dosahováním udržitelného rozvoje. Z těchto fondů byly členské státy a regiony po několik programových období výrazně podporovány při investicích do potřebné infrastruktury pro čištění odpadních vod. V současném programovém období 2007–2013 byla finanční podpora investic do prací a infrastruktury v souvislosti s odpadními vodami naplánována na přibližně 14,3 miliardy EUR určených pro 21 členských států. Na čištění odpadních vod přidělovaly největší podíl svého financování především „nové“ členské státy, ale nečinily tak samy. Ve vykazovaných letech 2009/2010 dosáhla celková kumulovaná výše přidělených prostředků v kategorii „odpadní vody“ částky 3,5 miliardy EUR v roce 2009 a 9,7 miliardy EUR v roce 2010. Členskými státy s nejvyššími kumulovanými přidělenými částkami byly Polsko (3,3 miliardy EUR), Rumunsko (1,2 miliardy EUR) a Maďarsko (0,6 miliardy EUR).

„Kontrola efektivity unijní politiky na ochranu sladké vody“ navzdory významné podpoře ze strany EU podtrhla, že většinu prostředků potřebných k provádění vodní politiky EU je třeba generovat v členských státech. Podle studie²⁴, do níž bylo zahrnuto 22 členských států,

²² Kilotuny za rok.

²³ Na základě chemické spotřeby kyslíku (CHSK).

²⁴ COWI 2010: *Compliance Costs of the Urban Wastewater Treatment Directive* (Náklady na dosažení souladu se směrnicí o čištění městských odpadních vod). Závěrečná zpráva http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/info/pdf/Cost%20of%20UWWTD-Final%20report_2010.pdf.

existuje ve vztahu k budoucímu dodržování směrnice v těchto státech i nadále výrazný nedostatek financování.

Hlavním důvodem pro tento nedostatek financování je skutečnost, že pokrok na cestě k zpětnému získávání vynaložených prostředků od spotřebitelů vody a k uplatňování principu, podle kterého platí znečišťovatel, jak vyžaduje rámcová směrnice o vodě, je ve většině členských států pomalý a nedostatečný. V zájmu podpory takovýchto politik pro stanovování cen za vodu navrhla Komise několik předchozích podmínek, včetně požadavků, které na stanovování cen za vodu klade rámcová směrnice o vodě a které musí členské státy splnit v rámci budoucí politiky soudržnosti EU (2014–2020), aby měly nárok na financování vodohospodářských projektů.

6. DOSAVADNÍ OPATŘENÍ PŘIJÍMANÁ V ZÁJMU DOSAŽENÍ SOULADU

Komise se snažila zajistit soulad prostřednictvím nepřetržitého dialogu a v případě potřeby také zahajováním řízení o nesplnění povinnosti, z nichž některá byla započata již v roce 1997. K dnešnímu dni zůstává otevřeno přibližně 20 horizontálně seskupených případů²⁵, v nichž je řízení vedeno proti deseti členským státům EU-15.

Nedávné hodnocení politiky v rámci „Kontroly efektivity unijní politiky na ochranu sladké vody“²⁶ dospělo k závěru, že na efektivitu při provádění směrnice měla řízení o nesplnění povinnosti příznivý vliv v tom smyslu, že provádění směrnice urychlovala. Ačkoli prosazování na úrovni EU je relativně pomalý a časově náročný postup, většina případů je vyřešena ve fázi před zahájením soudního řízení.

Z úspěšných případů lze jako příklad citovat Francii (kde byla v letech 1998 a 2000 zahájena řízení s 682 obcemi nedodržujícími směrnici) a Belgií (kde bylo v roce 1998 zahájeno řízení se 175 městy/obcemi původně nedodržujícími směrnici). V obou případech nyní prakticky všechny výše uvedené obce/města ustanovení směrnice dodržují. Směrnici nedodržovalo při zahájení řízení v roce 1998 ani 475 obcí/měst v Itálii. Nyní, po vynesení rozsudku Soudního dvora, však nesoulad nadále existuje jen u 110 z nich. Ze všech členských států, u nichž jsou stále vedena řízení o nesplnění povinnosti, učinily od posledního vykazovacího období kromě těchto tří zemí největší pokrok ještě Španělsko a Řecko, zejména co se týče povinností spojených s čištěním.

7. „NOVÝ PŘÍSTUP“ K PODPOŘE SOULADU

Ačkoli existují povzbudivé známky pokroku, v provádění jsou stále pozorovány výrazné nedostatky, především pak v členských státech, které k EU přistoupily v roce 2004 a později. V tuto chvíli začíná být zřejmé, že bez intenzivnějšího úsilí na unijní, vnitrostátní, regionální a místní úrovni budou v těchto „nových“ členských státech zpoždění při provádění stejně velká, či dokonce větší než v členských státech EU-15. Vyhlídky na dosažení potřebného pokroku pouze prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti nevypadají nadějně. Vzhledem k současné krizi a rostoucímu omezování vnitrostátních rozpočtů by podle Komise tato směrnice byla kandidátem pro zahájení pilotní iniciativy spočívající v „novém přístupu“ k podpoře souladu a provádění.

Tento „nový přístup“ je popsán v navrhovaném sedmém akčním programu pro životní prostředí a v „plánu na ochranu vodních zdrojů Evropy“. V rámci prioritního cíle č. 4, který je vytyčen v sedmém akčním programu pro životní prostředí a kterým je „maximalizovat

²⁵ Seznam nejdůležitějších případů nesplnění povinnosti (k dnešnímu dni) a rozsudků od let 2009/2010 je uveden v příloze zprávy (v tabulce č. 3, resp. v tabulce č. 4).

²⁶ SWD (2012) 393.

přínosy právních předpisů EU v oblasti životního prostředí“, byla navržena konkrétní opatření²⁷, a sice:

- zavedení systémů, jejichž prostřednictvím budou na vnitrostátní úrovni aktivně šířeny informace o tom, jak jsou prováděny právní předpisy EU o životním prostředí, a spolu s těmito informacemi bude nabízen také celounijní přehled popisující výsledky jednotlivých členských států („strukturovaný rámec pro provádění a poskytování informací“),
- vypracování partnerských prováděcích dohod mezi členskými státy a Komisí.

V plánu na ochranu vodních zdrojů je vytyčen cíl, kterým je zvýšit do roku 2018 míry souladu s požadavky na čištění odpadních vod, a to dlouhodobým rozplánováním investic (včetně prostředků EU a úvěrů EIB). V uvedeném plánu bylo prakticky oznámeno, že Komise bude spolupracovat s členskými státy na vypracování prováděcích plánů do roku 2014, které mohou mít podobu partnerských prováděcích dohod.

Útvary Komise začaly na těchto opatřeních pracovat v rámci semináře v prosinci roku 2012²⁸, přičemž budou pravidelně podávat zprávy o pokroku.

8. ZÁVĚR A PERSPEKTIVY DALŠÍHO VÝVOJE

Po téměř dvaceti letech od přijetí směrnice o čištění městských odpadních vod se do roku 2010 výrazně pokročilo na cestě k jejímu plnému provádění. Země EU-15 vykazují průměrnou míru souladu ve výši 88 %, pokud jde o sekundární čištění, a ještě vyšší průměrnou míru souladu, pokud jde o stokové soustavy a čištění podle přísnějších požadavků (97 %, resp. 90 %). Přední místa v tomto směru zaujímají Německo, Nizozemsko a Rakousko, jež směrnici provedly z velké většiny, a několik dalších zemí se takovému provedení blíží. Pro takové země bude prioritou udržovat a obnovovat zavedenou infrastrukturu. Od roku 2010 se navíc uskutečnily další investice v těch členských státech EU-15, které se s dosažením souladu opozdily, přičemž za realizaci těchto investic stojí mimo jiné opatření, jež Komise přijala v souvislosti s nesplněním povinnosti. Vytrvá-li se v nadcházejících letech v úsilí, provádění směrnice v těchto patnácti členských státech bude možné (z větší části) úspěšně dokončit do roku 2015 nebo 2016. Stalo by se tak deset let po vypršení poslední lhůty v původní směrnici.

U členských států, jež k EU přistoupily v roce 2004 nebo později, je situace jiná. Těmto zemím zbývá do cíle ještě notný kus cesty – průměrná míra souladu dosahuje v jejich případě 72 %, pokud jde o stokové soustavy, 39 %, pokud jde o sekundární čištění, a 14 %, pokud jde o modernější techniky čištění. Bez intenzivnějšího úsilí na všech úrovních lze očekávat podobné či větší zpoždění než v zemích EU-15, což by znamenalo, že země zaostávající v provádění směrnice by dosáhly souladu s jejími ustanoveními až v roce 2028.

Dalším problémem je nedostatek souladu ve výrazném počtu „velkých měst“. Například pouze v jedenácti z 27 hlavních měst v EU je zavedena stoková soustava a čištění, jež splňují technické normy zavedené před více než dvaceti lety. Vzhledem k vysoké zátěži, kterou představují tyto velké zdroje, tak stále dochází k značnému znečišťování životního prostředí.

Tato sedmá zpráva o provádění obsahuje poprvé v historii podrobné hodnocení souladu v 27 členských státech. Infrastruktura pro podávání zpráv zřízená v rámci Evropského systému informací o vodě (WISE) funguje dobře. Postup se zlepšil a termíny pro zpracování údajů a

²⁷ Podrobnosti o pilotní akci týkající se městských odpadních vod figurují v příloze VI (s. 102) posouzení dopadů (SWD(2012) 397 final).

²⁸ <https://circabc.europa.eu/w/browse/340cea09-390f-4c11-8e99-712c519c21e4>.

hodnocení se značně zkrátily. V některých členských státech však lze systém pro monitorování a podávání zpráv ještě dále zlepšit. Svědčí o tom některé nízké míry provádění nebo nesoulad mezi údaji hlášenými po několika vykazovacích obdobích.

V navrhovaném sedmém akčním programu pro životní prostředí a v plánu na ochranu vodních zdrojů Evropy je podtrhován význam shromažďování a čištění městských odpadních vod. Komise v těchto nedávných politických iniciativách oznámila, že nadále zintenzivní podporu, kterou poskytuje členským státům při provádění, a to tím, že bude prosazovat „nový přístup“ v zájmu dosažení souladu. Útvary Komise začaly na tomto „novém přístupu“ pracovat v prosinci roku 2012. Cílem je povzbudit členské státy k tomu, aby nejpozději do roku 2014 vypracovaly nebo přepracovaly prováděcí plány.